

مثنوی معنوی

مولانا جلال‌الدین محمد بلخی رومی معروف به

مولوی

براساس

نسخهٔ قونیه مکتوب به سال ۶۷۷ ق

و مقابله با

تصحیح و طبع نیکلسون

تصحیح، مقدمه و کشف‌الابیات

از

قوام‌الدین خرمشاهی

انتشارات دوسان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هذا كتاب المشوى وهو أصول أصول الدين، في كشف أسرار الوصول واليقين، وهو فقه الله الاكبر، وشرع الله الارهر، وبرهان الله الاطهر، «مَثَلُ نُورِهِ كَمَشْكَاتٍ فِيهَا مِصْنَحٌ»، يُشْرِقُ إِشْرَاقًا أَنْوَرَ مِنَ الْإِصْبَاحِ، وَهُوَ حِجَابُ الْحَنَانِ، دَوَالِغُ الْعُيُونِ وَالْأَعْيَانِ، مِنْهَا عَيْنٌ تَسْمَى عِدَاةً هَذَا السَّبِيلِ سُلْسِيلاً، وَعِدَاةُ اصْحَابِ الْمَقَامَاتِ وَالْكَرَامَاتِ «حَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا»، الْأَثَرُ فِيهِ يَأْكُلُونَ وَيَشْرَبُونَ، وَالْأَخْرَارُ مِنْهُ يَفْرَحُونَ وَيَطْرَبُونَ، وَهُوَ كَيْلٌ بِمِصْرَ شَرَاتٍ لِلصَّابِرِينَ، وَحَسْرَةٌ عَلَى آلِ فِرْعَوْنَ وَالْكَافِرِينَ، كَمَا قَالَ «يُصَلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا»، وَإِنَّ شِعَاءَ الصُّدُورِ وَحَلَاءَ الْأَحْرَانِ، وَكَشَافَ الْقُرْآنِ، وَسَعَةَ الْأُرْزَاقِ، وَتَطْيِيبَ الْأَحْلَاقِ، «بِأَيْدِي سَفَرَةٍ كِرَامٍ تَرَرَّةٍ» يَمْعُونَ بَانَ^١ «لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ»، «لَا يَأْتِيهِ النَّاطِلُ مِنْ نَيْبٍ يَدِيهِ وَلَا مِنْ حَلْفِهِ»، وَاللَّهُ يَرُصُّهُ وَيَرْقُبُهُ وَهُوَ «حَيْرٌ حَافِطًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ»، وَلَهُ أَلْقَاتٌ أَحْرُ لَقَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى، وَاقْتَصَرْنَا عَلَى هَذَا الْقَلِيلِ وَالْقَلِيلِ يَدُلُّ عَلَى الْكَثِيرِ، وَالْحَرَعَةُ تَدُلُّ عَلَى الْعَدِيرِ، وَالْحَفْصَةُ تَدُلُّ عَلَى الْبَيْتَرِ الْكَبِيرِ

يقول العبد الضعيف المحتاح الى رحمة الله تعالى، محمد بن محمد بن الحسين النحوي، تقبل الله منه، احتهدت في تطويل المطوم المشوى المشتمل على العرايب والوادع وعزير المقالات، ودزير الدلالات، وطريقة الرهاد وحديقة العناد، قصيرة الماسي، كثيرة المعاني، لاستدعاء سيدي وسدي، ومعتمدي، ومكان الروح من حسدي، وحيرة يومي وعدي، وهو الشيخ قدوة العارفين، وامام الهدى^٢ واليقين، معيث الورى، امين القلوب والنهي، وديعة الله بين حليقته، وصفوته في برئته، ووصاياه لسيته، وحاياه عند صفيته، مفتاح حرايب العرش، امين كورالعرش، ابوالفصائل حُسام الحق والدين حسن بن محمد بن حسن المعروف بان احى ترك، ابو يريد الوقت حيدالرمان صديق بن صديق بن الصديق، رضى الله عنه وعهم، الأزموى الأصل،

المتسب الى الشيخ المكرّم بما قال «أَمْسَيْتُ كُرْدِيًّا وَ أَصَحَّحْتُ عَرَبِيًّا»، قدّس الله روحه وأرواح أحلافه، فيعمّ السلف و يعمّ الحلف، له نسّ أَلَقَّت الشَّمْس عليه رداءها، و حَسَّتْ أَرْحَت الحوم لديه أصواءها، لم يرل فإوهم قلة الإقال يتوحّه اليها سو الوّلاة، و كعبة الأمال يطوف بها و فود العُماة، ولا رال كذلك، ما طلع بحم و درّ شارق، ليكون معتصماً لأولى الصائر الرنائبين الروحانيين السمايين العرشيين الوريين، السكوت النُّطار، العُيب الحُصار، الملوك تحت الأظمار، اشراف القائل، اصحاب الفصائل، اوار الدلائل آمين يارب العالمين،

وهذا دعاء لا يُرَدّ فانه دعاء لأصاف البرية شامل
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَحْدَهُ وَصَلَّ اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَعَثَرْتِهِ وَحَسَنَاتِ اللَّهِ وَبِعَمِّ الْوَكِيلِ^۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شوو این^۱ بی چون شکایت^۲ می‌کند
کر بیستان تا مرا تُریده‌اند
سیه حواهم شَرَحَه شَرَحَه ار فراق
هر کسی کو دور ماند ار اصلِ حویش
من نه هر جمعیتی بالان شدم
هر کسی ار طنّ خود شد یار من
سرّ من ار ناله من دور بیست
تن ر حان و حان ر تن مستور بیست
آتشست این ناکِ نای و بیست ناد
آتش عشقست کاندَر بی فتاد
بی، حریف هر که ار یاری تُرید
همچو بی، ره‌ری و تریاقی که* دید؟
بی حدیث راه پُر حون می‌کند
محرم این هوش حر بیهوش بیست
در عم ما، رورها بیگاه شد
رورها گر رفت، گو زو، ناک بیست
هر که حر ماهی، ر آتش سیر شد
در نیاند حال پخته هیچ حام
سد نگسل، ناش آراد ای پسر
گر بریری بحر را در کوره‌ای
کوره چشم حریصان پر شد
هر که را حامه ر عشقی چاک شد

۵
۱۰
۱۵
۲۰

ار حدایبها حکایت^۳ می‌کند
در^۴ بعیرم مرد و رن نالیده‌اند
تا نگویم شرح درد اشتیاق
بار حوید رورگار وصلِ حویش
حفت بدحلالان و حوش‌حلالان شدم
ار درون من نَحُست اسرار من
لیک چشم و گوش را آن نور بیست
لیک کس را دید حان دستور بیست
هر که این آتش ندارد، بیست ناد
حوشش عشقست کاندَر می فتاد
پرده هاش پرده‌های ما درید
همچو بی، دمسار و مشتاقی که دید؟
قصه‌های عشقِ محون می‌کند
مر ران را مشتری حر گوش بیست
رورها، نا سورها همراه شد
تومان، ای آنک چون تو پاک بیست
هر که بی‌رور بیست رورش دیر شد
پس سخن کوتاه ناید، والسلام
چند ناشی سد سیم و سدِ رر؟
چند گنجد؟ قسمت یک روره‌ای
تا صدف قانع شد، پُر دُر نشد
او ر حرص و عیب، کُلّی^۵ پاک شد

۱ ار ۲ حکایت ۳ شکایت ۴ ار ۵ جمله عسی

* در نسخه اصل (فونیه) عالیا «که» نه صورت «کی» بوشه شده است البته فدما «کی» می‌نوشند ولی همانند «که» تلفظ می‌کردند اگر ما همان کتاب «کی» را حفظ کنیم، حون تلفظ فدما را نه کار نمی‌بریم ناعب ندحوایی و حروح از ورن می‌سود در نیکلسون «که» سب شده است